

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Bellaagh Aladár*
Cím: *Egressy Gáborról*

Forrás: *Ujság*

Bp. (Helv) *1916. VIII. j.* (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy *92*

Hely *Egressy Gábor*

Idő *"1916"*

Személy

Helyszám

Egressy Gáborról.

(Halálának 50-ik évfordulójára.)

Vannak a magyarnak is nagy színművészei, csak úgy mint az angolnak, a francziának, a németnek és az olasznak.

A legnagyobbak egyike közülök Egressy, kit nemcsak kedv, hanem igazi hivatás vitt arra a művészi pályára, melyen mindig haladt és nem hanyatlott, mert nem elégedett meg azzal, a mit a természettől kapott, hanem folyton-folyvást szorgalmasan tanult és tökéletesítette művészetét.

Tanulmány nélkül a nagy tehetség is sülyed, míg tanulmánynyal a középszerű tehetség is emelkedhetik.

A nagy színészi tehetséggel megáldott Egressy élete végéig intő s buzdító példa volt a valódi művészetre, mely nemcsak a színpadon való ügyes mozgást, hanem az indulatok és szenvedélyek hű kifejezését kívánja, a mi sok gondolkodás, gyakorlat és tanulás nélkül lehetetlen.

A színésznek éreznie kell azt, a mit kifejez. Ezt a tehetséget — szokta mondani Egressy — valódi színművész megszerzi magának, ámbar többnyire nagy áron: hosszú szenvedések és rövid élet árán.

Tudta, hogy lelkiismeretes és fáradhatatlan művészi munkája miatt veszély környékezi, de nem tért ki előle.

»Ez az oka, — mint a hogy Rakodczay »Színpadi tanulmányok« című becses munkájában (36. lap), melyet »Egressy szellemének« ajánlott, mondja — hogy nagyobb és nevezetesebb a színművészet terén Egressy a nálánál különben tehetségesebb Barthánál, ki »Lear« szerepében, darabos előadása daczára, nagy

tehetségével oly hatást idézett elő, hogy a jelen volt La Roche, bécsi várszínházi jeles színész ítélete szerint Bartha, németül tudván, ezzel a szerepével bejárhatta volna Európát. Bartha előadása merő naturahizmus volt. Bajza kérielhetetlenül bírálta ebben a szerepében, mégis elismerte, hogy »Lear« Bartha szerepe; de — a mint mondta — mit csinálhatna belőle Egressynek számító művészetével! Barthának, a lángeszű színésznek haladása az volt, hogy öregedett és hanyatlott, ellenben Egressynek korával művésze is nőtt és a halál egyik legremekőbb műalkotása közben lepte meg.«

Ötven éve, 1866 július 30-án, hétfőn este a Nemzeti Színházban kedvelt, de nagy lelki izgalmakat kívánó szerepében, Obernyik Károly »Brankovics György« című szomorujátékának harmadik felvonásában, mikor, szerepe szerint, apai fájdalmi tetőpontra érnek, összerogyott.

A színház közönsége mélyen meghatva oszlott el. A nagy színművész még aznap, éjfél előtt, megszűnt élni. Ötvennyolcz esztendő volt.

Temetése, augusztus 1-én, nagy diszszal ment végbe. Tömerdek nép gyűlt össze, délután 4 óra előtt a Kerepesi-uton lévő ház körül, melyben lakott. Török Pál ref. püspök mondott rövid gyászbeszédet és a Nemzeti Színház énekkara két gyászdalt énekelt. Innen a Nemzeti Színház zenekarának halotti zenéjével a

Nemzeti Színház elé vonult a gyászmenet, hol Farkas József ref. lelkész és a pesti ref. hittanifőiskola tanára szólt érdemeiről. A kerepesi temetőben pedig az elhunyt nagy színművésznek pályatársa, Szigligeti mondott bucsubeszédet, melyben nagy avatottsággal vázolta fényes színművészeti pályáját.

Megjelentek temetésén: a Nemzeti Szín-

ház és a pesti német színház csaknem valamennyi tagja, a magyar színiiskolának, melynek egyik tanára volt, tanárai s növendékei, a Kisfaludy-Társaságnak, melynek tagja volt, számos tagja, sok országgyűlési képviselő, írók, művészek és számos nevezetes és előkelő ember, köztük Ráday Gedeon és Festetics Leó grófok, a Nemzeti Színház egykori igazgatói. Temetése napján a főváros színházaiban nem volt előadás.

Koporsóját számtalan koszoru borította, melyeknek egyikét Sonnenthal bécsi udvari színész küldte. A koszoruk szalagjainak egy része színpadi diadalainak emléke volt különféle városokból, legdiszesebb köztük az, melyet a miskolci állandó színháznak 1857-ben végbe ment megnyitásakor pályatársaitól kapott. Maga kívánta, hogy ezeket oda tegyék, valamint azt is meghagyta, hogy koporsójában a színpadon nyert virágokból vessenek neki ágyat. Igazán elmondhatni róla, hogy babérajain nyugszik. Ezek a végintézkedései is bizonyítják, hogy mennyire hatotta át lelkét a színészet szeretete.

Említtet »Brankovics«-án kívül számos alakot teremtett. Legjelesebb alkotásai — a kortársak ítélete szerint — ezek voltak: Petur, Katona »Bánk bán«-jában; Lear, Macbeth és III. Richárd, Shakespeare szomorujátékaiban; Bolingbroke, Scribe »Egy pohár víz« című vígjátékában stb.

Mindezek az alakok, a melyeket semmiféle nagy színészt sem utánozva, nagy eredetiséggel elevenített meg és egyénített, elnémultak és sirba szálltak vele.

Az utókor nem ad a színésznek koszorút (Die Nachwelt flicht dem Mimen keine Kränze), mondja Schiller.

Csak a jelen az övé.

Ez a színész sorsa.

Van azonban olyan alkotása is, mely fennmarad és megőrzi emlékét. Irodalmi munkája : »A színészet könyve« ez, melyről oly szépen mondja Molnár György, a jeles magyar színész, hogy annak magyar színész asztaláról még a száraz kenyér mellől sem volna szabad hiányoznia.

Megörökítették emlékét a magyar irodalomban és a magyar műveltség történetében nagy írók, kik közül csak a három legnagyobbat említjük : Vörösmartyt, ki színi bírálatában adózik neki dicsérettel ; Petőfit, ki költeményben és színi bírálatban magasztalja, s Aranyt, ki hazánk egyik legszomorubb korában hozzá intézett költeményében így szól :

»Félre, kishitűek, félre ! nem vészett el —
Élni fog nyelvében, élni művészettel,
Még soká e nemzet !
Föl, merész versenyre, kinek az istenség
Nyujtá dallamos ajk s honi hárfá kincsét :
Zengjen, a ki zenghet.

Te pedig, barátom, lépj ama padokra,
Hol oly gazdagon nőtt koszorud bokra.
Légy új büszkeségünk :
Óíts arczodra lelket és igaz betűket, —
Magasztos erényt, mely buktában se' csügged,
Ábrázolva nekünk !«

Bellaagh Aladár.